

Критерії професійних компетентностей вчителя відповідно до кваліфікаційних категорій педагогічних працівників

Кваліфікаційна категорія «спеціаліст» присвоюється педагогічному працівникові, який має освітній рівень фаховий молодший бакалавр (освітньо-кваліфікаційний рівень молодший спеціаліст), молодший бакалавр, бакалавр чи магістр (освітньо-кваліфікаційний рівень спеціаліст).

Та які володіють професійними компетентностями вчителя:

Професійна компетентність	Критерії
Мовно-комунікативна компетентність	
Здатність до спілкування державною мовою	Вільно спілкується державною мовою на професійну тематику, використовуючи сучасну термінологію та систему понять; влучно застосовує інтонаційні та позамовні засоби виразності мовлення; аргументовано висловлює власні думки державною мовою; вичерпно та чітко відповідає на запитання учнів про різні аспекти навчального матеріалу
Здатність забезпечувати навчання учнів іноземній мові та спілкуватися іноземною мовою у професійному колі (для вчителів іноземної мови)	Вчитель іноземної мови має рівень володіння іноземною мовою B2/C1 відповідно до глобальної шкали Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти; застосовує ефективні підходи і стратегії розвитку комунікативних умінь учнів з іноземної мови
Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів	Використовує мовні засоби для пояснення учням навчального матеріалу, постановки проблемних питань, відповідей на запитання; застосовує мову та мовні засоби як інструмент мотивації учнів до пізнання навколишнього світу
Предметно-методична компетентність	
Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів	Знає законодавчі вимоги щодо змісту повної загальної середньої освіти відповідного рівня та форм організації освітнього процесу (державні стандарти, типові освітні програми, модельні навчальні програми)
	Демонструє академічні знання з освітньої галузі/ навчального предмета (інтегрованого курсу) і володіння методиками і технологіями моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів
	Володіє термінологічною базою освітньої галузі/ навчального предмета (інтегрованого курсу) відповідно до вимог державного стандарту і методикою моделювання змісту навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів
	Добирає дидактичні матеріали для вивчення учнями окремих тем/ розділів навчальної програми відповідно до обов'язкових результатів навчання
Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та уміння, спільні для всіх компетентностей	Використовує навчальний матеріал з метою розвитку в учнів ключових компетентностей і умінь, спільних для всіх компетентностей, навчає учнів застосовувати їх на практиці
Здатність здійснювати інтегроване навчання учнів	Використовує міжпредметні зв'язки, інтеграцію змісту різних освітніх галузей у навчанні учнів

Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів	Добирає доцільні сучасні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів засобами освітньої галузі/навчального предмету (інтегрованого курсу) відповідно до визначених теми, мети і завдань уроку
Здатність розвивати в учнів критичне мислення	Застосовує методики і технології розуміння учнями себе, своїх цінностей і потреб, усвідомлення маніпуляцій і реагування на них; формує та розвиває навички критичного мислення в учнів
Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу	Володіє різними методиками та інструментами оцінювання та моніторингу результатів навчання учнів, коригує їх індивідуальні освітні траєкторії учнів з урахуванням отриманих результатів
Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів	У процесі навчання, виховання і розвитку учнів формує у них ціннісні ставлення до суспільства і держави, сім'ї та родини, природи, мистецтва і культури, праці, до себе (до свого фізичного, психічного, соціального «Я»), інших осіб
	Володіє методиками формування та розвитку ціннісних ставлень в учнів
Інформаційно-цифрова компетентність	
Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності	Уміє використовувати цифрові пристрої, їх програмне забезпечення, цифрові сервіси та технології для організації освітнього процесу, професійного спілкування; опрацьовує основні типи даних (тексти, презентації, графіки, електронні таблиці, аудіо- та відеоматеріали тощо); використовує цифрові сервіси та технології для професійного розвитку (онлайн-тренінги, дистанційні курси тощо); уміє захистити власні персональні дані в мережі Інтернет; уникає небезпек в інформаційному просторі, вміє перевіряти надійність джерел і достовірність інформації в мережі Інтернет; розпізнає використання маніпуляційних технологій в мережі Інтернет; дотримується академічної доброчесності, вимог з охорони авторських прав під час використання та поширення електронних (цифрових) освітніх ресурсів
Здатність ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси	Добирає, накопичує, впорядковує та використовує електронні (цифрові) освітні ресурси в освітньому процесі та професійному розвитку Уміє вдосконалювати наявні електронні (цифрові) освітні ресурси відповідно до освітніх потреб учнів; уміє створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси (особисто або спільно з іншими), здійснювати захист відповідної інформації; надає учням доступ до електронних (цифрових) освітніх ресурсів
Здатність використовувати цифрові технології в освітньому процесі	Періодично використовує цифрові технології з метою підвищення мотивації учнів до навчання; використовує цифрові технології для планування освітнього процесу, оцінювання результатів навчання учнів
Психологічна компетентність	
Здатність визначати і	Усвідомлює вплив вікових особливостей учнів на різні сфери їх

<p>враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів</p>	<p>розвитку, психічні процеси та використовує відповідні форми і методи роботи з учнями; розпізнає індивідуальні особливості учнів (навчальні стилі, типи темпераменту, особливості розвитку тощо) та враховує їх під час планування та здійснення освітнього процесу</p> <p>Використовує індивідуальний підхід у роботі з учнями, у тому числі осіб з особливими освітніми потребами</p> <p>Здійснює диференційоване навчання для забезпечення освітніх потреб учнів</p> <p>Здійснює необхідні адаптації/модифікації в освітньому процесі у роботі з особами з особливими освітніми потребами</p>
<p>Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності</p>	<p>Використовує стратегії роботи, які сприяють розвитку позитивної самооцінки дітей, їхньої я- ідентичності</p> <p>Визначає прояви завищеної чи заниженої самооцінки учнів з метою її коригування</p> <p>Створює умови для формування позитивної самооцінки учнів, їхньої я-ідентичності</p> <p>Надає рекомендації батькам, іншим вчителям щодо використання стратегій, які сприяють розвитку позитивної самооцінки учнів, їхньої я- ідентичності</p>
<p>Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність</p>	<p>Планує освітній процес (використання методів роботи, навчальних матеріалів, навчальних завдань тощо) та здійснює його для розвитку пізнавальної діяльності учнів</p> <p>Застосовує стратегії роботи, які сприяють розвитку пізнавальної діяльності учнів</p> <p>Створює умови для розвитку пізнавальної діяльності учнів</p> <p>Використовує розроблені та апробовані у власному педагогічному досвіді прийоми щодо розвитку мотивації та організації пізнавальної діяльності учнів</p>
<p>Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен відчуває себе її частиною</p>	<p>Підтримує взаємодію між учнями для сприяння їхньому соціальному розвитку, формуванню навичок взаємодопомоги та співпраці</p> <p>Використовує різні стратегії роботи, які заохочують учнів до взаємодії між собою (створення спільних правил класу, кооперативне навчання тощо)</p> <p>Пропонує учням форми діяльності, що допомагають їм розвивати навички активного слухання, розпізнавати свої емоції та емоції інших, виражати свої емоції</p> <p>Демонструє дотримання демократичних цінностей у професійній діяльності, заохочуючи кожного учня виражати свою думку та брати участь у прийнятті рішень</p>
<p>Емоційно-етична компетентність</p>	
<p>Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами</p>	<p>Розрізняє та усвідомлює власні відчуття, почуття та емоції: управляє своїми емоціями, реакціями та діями, володіє навичками зосередження та утримування уваги, самоусвідомленості, саморегуляції, емпатичного слухання</p> <p>Конструктивно реагує на стрес, володіє способами запобігання професійному вигоранню</p>
<p>Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу</p>	<p>Підтримує конструктивні та виважені стосунки з усіма учасниками освітнього процесу</p>
<p>Здатність</p>	<p>Спілкується, ураховуючи культурні та особистісні відмінності</p>

усвідомлювати і поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі	усіх учасників освітнього процесу
Компетентність педагогічного партнерства	
Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі	Застосовує механізми реалізації суб'єкт-суб'єктних відносин з учнями в освітньому процесі
Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства	Визначає та враховує запити і очікування батьків щодо навчання своїх дітей та особистої участі в освітньому процесі Залучає батьків до участі в освітньому процесі, а також до прийняття рішень, що стосуються навчання, виховання і розвитку учнів Надає консультативну та інформаційну підтримку батькам щодо навчання, виховання і розвитку їхніх дітей Надає консультативну та інформаційну підтримку батькам щодо навчання, виховання і розвитку їхніх дітей Співпрацює з батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами
Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя дня надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами	Знає основні ролі і завдання членів команди психолого-педагогічного супроводу особи з особливими освітніми потребами Використовує різні форми, засоби і стратегії комунікації з членами команди психолого-педагогічного супроводу дитини з метою її підтримки в освітньому процесі, у тому числі оплаті Виявляє навички командної роботи з метою підтримки учнів (модерує групове обговорення, спільне прийняття рішень тощо) Здійснює відповідні адаптації навчальних матеріалів, методів навчання як результат співпраці із залученими фахівцями
Інклюзивна компетентність	
Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища	Використовує інструменти забезпечення інклюзивного навчання; застосовує принципи і стратегії універсального дизайну та розумного пристосування для забезпечення доступності освітнього середовища
Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами	Застосовує індивідуальний та диференційований підходи для надання індивідуальної підтримки учням; розробляє (за потреби) індивідуальну програму розвитку, індивідуальний навчальний план для осіб з особливими освітніми потребами спільно з іншими фахівцями та батьками
Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів	Виявляє потреби, здібності, інтереси, навчальні можливості учнів та організовує з їх урахуванням процес навчання, виховання і розвитку
Здатність	Застосовує під час організації освітнього середовища правила

організувати безпечно освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу	безпеки життєдіяльності, санітарні правила та норми, протиепідемічні правила, засади раціональної організації праці та відпочинку
	Добирає та застосовує в освітньому середовищі здоров'язбережувальні засоби та ресурси
	Своєчасно розпізнає ознаки насильства, булінгу (цькування), здійснює заходи щодо запобігання та протидії насильству, булінгу (цькування)
Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни	Володіє методиками профілактично-просвітницької роботи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни Бере участь в освітніх профілактичних заходах з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни Організовує у взаємодії з учнями та іншими учасниками освітнього процесу просвітницько-навчальні заходи щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни
Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя	Планує та здійснює освітній процес з урахуванням засад здорового та безпечного способів життя
	Популяризує здоровий та безпечний способи життя, формує стійкий інтерес і позитивну мотивацію учнів до особистої гігієни, фізичної активності і відпочинку, безпечної поведінки, здорового харчування, запобігання шкідливим звичкам
Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності	Дотримується у професійній діяльності правил безпеки життєдіяльності, санітарно-гігієнічних вимог, протиепідемічних правил; володіє прийомами збереження особистого фізичного та психічного здоров'я під час професійної діяльності
Здатність надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу	Знає умови надання домедичної допомоги відповідно до законодавства; розпізнає зовнішні ознаки погіршення самопочуття людини; володіє прийомами та навичками надання домедичної допомоги в різних ситуаціях; надає домедичну допомогу учасникам освітнього процесу у випадку погіршення самопочуття, отримання травм та інших ситуаціях (у разі потреби)
Проектувальна компетентність	
Здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів	Організовує освітнє середовище безпечно та з урахуванням індивідуальних особливостей та освітніх потреб учнів
Прогностична компетентність	
Прогностична компетентність	Визначає цілі, завдання та очікувані результати навчального заняття, іншого освітнього заходу
Здатність планувати освітній процес	Планує хід навчального заняття, чітко розраховує для кожного його етапу необхідний час і забезпечує можливість зворотнього зв'язку із учнями; аналізує навчальний матеріал, що має бути опанований учнями та передбачає труднощі, які можуть виникнути у них щодо засвоєння матеріалу; планує освітній процес на основі освітньої програми закладу освіти і навчальних програм з предметів (інтегрованих курсів) з урахуванням індивідуальних особливостей учнів, особливостей освітньої діяльності закладу освіти; моделює навчальні заняття на основі компетентнісного діяльнісного, особистісно зорієнтованого підходів

Організаційна компетентність	
Здатність організувати процес навчання, виховання і розвитку учнів	Організовує та скеровує взаємодію учнів в ході навчального заняття відповідно до навчальних цілей і способів засвоєння матеріалу учнями; використовує ефективні засоби для навчання, виховання і розвитку учнів у ході навчального заняття і позанавчальній діяльності; уміє оптимально розподіляти час навчального заняття; застосовує прийоми організації індивідуальної, групової, колективної діяльності учнів
Здатність організувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів	Організовує навчальні заняття різних типів; застосовує різні види і форми навчально-пізнавальної діяльності учнів відповідно до їх дидактичних цілей і поставлених завдань, з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей учнів; здійснює пошук нових, сучасних форм навчальної та пізнавальної діяльності учнів і використовує їх у педагогічній діяльності
Оцінювально-аналітична компетентність	
Здатність здійснювати оцінювання результатів навчання учнів	Здійснює різні види оцінювання результатів навчання учнів (формульоване, поточне, підсумкове тощо) з використанням відповідних методик і критеріїв оцінювання; застосовує формульоване оцінювання з метою підтримки учнів в освітньому процесі, забезпечення компетентнісного та особистісно зорієнтованого підходів у навчанні; добирає завдання для оцінювання результатів навчання учнів відповідно до державних стандартів освіти, адаптує або вдосконалює їх (за потреби)
	Розробляє критерії формульованого оцінювання результатів навчання учнів; урахує результати формульованого та підсумкового оцінювання для визначення разом із учнями цілей навчання
Здатність аналізувати результати навчання учнів	Використовує методи аналізу результатів навчання учнів з метою подальшого врахування у плануванні освітнього процесу; конструктивно коментує результати виконаних учнями завдань; аналізує помилки і труднощі учнів з метою надання їм підтримки у навчанні
Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів	Використовує методи, прийоми для розвитку в учнів здатності до самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання
Інноваційна компетентність	
Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі	Визначає доцільність застосування різних методів наукового пізнання (спостереження, експеримент, збір та аналіз даних тощо) в освітньому процесі відповідно до змісту навчання
Здатність використовувати інновації у професійній діяльності	Добирає та застосовує інноваційні форми, методи, прийоми, засоби навчання у педагогічній діяльності, оцінює їхню результативність
Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності	Демонструє відкритість до ідей та рішень усіх учасників освітнього процесу, готовність розглядати пропозиції та апробувати нові підходи до розв'язання проблем і запобігання їм
Здатність до навчання	Визначає операційні цілі підвищення фахової майстерності

<p>впродовж життя</p> <p>Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя</p>	<p>відповідно до власних професійних потреб</p> <p>Планує власний професійний розвиток відповідно до визначених цілей</p> <p>Обирає види, форми, програми та суб'єктів підвищення кваліфікації відповідно до власних професійних потреб</p>
<p>Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо)</p>	<p>Взаємодіє з педагогом-наставником, іншими вчителями для забезпечення особистого професійного розвитку та адаптації до умов професійної діяльності</p>
<p>Рефлексивна компетентність</p> <p>Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби</p>	<p>Аналізує, оцінює результати та відстежує динаміку власної професійної діяльності (з урахуванням результатів навчання учнів, моніторингових досліджень тощо), власний рівень професійної компетентності та його вплив на результати професійної діяльності</p> <p>Визначає відповідність власних професійних компетентностей чинним вимогам, сильні та слабкі сторони власної педагогічної діяльності, потребу в розвитку власних компетентностей (з урахуванням освітніх інновацій, індивідуальних освітніх потреб учнів тощо)</p>